

УДК 658.155.012.7

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РИНКОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

К.В. Багацька, к.е.н., доцент

Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Багацька К.В. Підходи до оцінки ринкової активності підприємств реального сектора економіки.

Стаття присвячена проблемі оцінки ринкової активності підприємства в сучасних економічних умовах. Викладено сутність ринкової активності та обґрунтовано необхідність її оцінки. Запропоновано класифікацію ринкової активності підприємства за типами ринку та видами діяльності підприємства. На підставі розробленої класифікації складено матрицю форм ринкової активності підприємства. Відповідно до класифікаційних груп запропоновано систему показників оцінки ринкової активності, яку систематизовано у вигляді матриці показників ринкової активності.

Ключові слова: ринкова активність, ділова активність, операційна діяльність, інвестиційна діяльність, фінансова діяльність

Багацкая Е.В. Подходы к оценке рыночной активности предприятий реального сектора экономики.

Статья посвящена проблеме оценки рыночной активности предприятия в современных экономических условиях. Изложена сущность рыночной активности и обоснована необходимость ее оценки. Предложена классификация рыночной активности предприятия по типам рынка и по видам деятельности предприятия. На основе разработанной классификации сформирована матрица форм рыночной активности предприятия. В соответствии с классификационными группами предложена система показателей оценки рыночной активности, которая систематизирована в виде матрицы показателей рыночной активности.

Ключевые слова: рыночная активность, деловая активность, операционная деятельность, инвестиционная деятельность, финансовая деятельность

Bagatska K.V. Approaches to evaluation market activity of real sector enterprises.

The article is devoted to development of approaches to evaluate an enterprise's market activity in modern economical conditions. The sense of market activity is represented and a case of its evaluation is made. The classification of market activity based on types of markets and on forms of activity is proposed. On the ground of this classification the market activity matrix is formed. According to classification groups the system of indicators for market activity evaluation is proposed also in form of matrix.

Keywords: market activity, business activity, operations, investments, financial activity

Розвиток ринкових відносин, удосконалення корпоративних відносин, диверсифікація напрямків і видів діяльності, що є характерним для сучасних корпорацій, поряд із розширенням джерел формування капіталу і можливостей його використання, вимагає удосконалення оцінки і аналізу діяльності підприємства. Традиційні методичні підходи до аналізу фінансового і економічного стану, які використовують відомі групи фінансових показників (ліквідності і платоспроможності, рентабельності, фінансової стійкості, ділової активності тощо) не завжди в повній мірі здатні всебічно висвітлити становище і результати діяльності підприємства. Особливо це стосується підприємств корпоративного типу та інтегрованих корпоративних структур, які мають складну організаційну структуру і диверсифіковану діяльність як у сфері використання капіталу, так і у сфері його формування.

Сучасні зарубіжні методи оцінки діяльності підприємства, такі як збалансована система показників (BSC) та показники доданої вартості – ринкової, економічної, акціонерної (MVA, EVA, SVA) тощо, вирішують проблему оцінки діяльності підприємства адекватно сучасним реаліям. Але українська фінансова і управлінська звітність ще недостатньо підготовлена для правильного розрахунку цих показників. Крім того, запровадження всебічної системи управління, зорієнтованої на зростання ринкової вартості підприємства, може дозволити собі лише невелика кількість українських корпорацій. Разом з тим, ринкова вартість як правило не виступає ключовим фактором успіху для підприємств малого і середнього бізнесу України. Натомість, ринкова активність підприємства як комплексне явище, може бути взята за альтернативу в оцінці результатів і постановці завдань на майбутнє. Тому альтернативний підхід до оцінки діяльності підприємств в умовах недостатньо розвинених ринкових відносин є актуальним і сьогодні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Питанням оцінки ринкової активності підприємства присвячено праці багатьох зарубіжних вчених, зокрема Брейлі Р., Майерс С., Ван Хорн Дж. К., Бріггем Ю.А., Ковальов В.В., Смельянов В.А [1]. Українські науковці також приділяють увагу дослідженням проблемних питань оцінки ринкової активності як в контексті аналізу

ділової активності (Білик М.Д. [2], Л.О. Коваленко., Л.М. Ремньова [3], Заїкіна О.О. [4], Шеремет О.О.[5]), так і в якості самостійної економічної категорії (Якуба М.М. [6], Котенок Г.М. [7], Турило А.М. [8] та інші). Також підходи до оцінки ринкової активності підприємства висвітлені в багатьох працях, присвячених дослідженню конкурентоспроможності підприємства та в роботах з інвестиційного аналізу.

Віддаючи належну увагу значному вкладу вчених в проблему визначення сутності ринкової активності та розробки окремих показників її оцінки, вважаємо, що існує потреба в розробці комплексної узагальненої методики оцінки ринкової активності підприємства, яка б могла бути виконана на базі загальнодоступної публічної інформації і охоплювала би всі сторони діяльності господарюючого суб'єкта.

Метою статті є розробка методичних підходів до класифікації ринкової активності підприємств реального сектора економіки, що дозволить розробити систему діагностики і оцінки показників ринкової активності.

Виклад основного матеріалу

Поняття «ринкова активність» і «ділова активність» широко використовуються в навчальній і науковій літературі напрямку економічного, фінансового і інвестиційного аналізу як об'єкт аналізу і дослідження. В деяких працях ці поняття вживаються як синоніми [1; 2; 4; 5], в інших [3: 6; 7; 8] – як взаємодоповнюючі поняття: ділова активність розглядається у складі ринкової.

Достатньо змістовне висвітлення сутності ринкової активності запропоноване Кузнєцовою І.М., яка характеризує ринкову активність як вибір оптимальної стратегії і тактики підприємства у використанні прибутку, його акумулюванні і нарощуванні капіталу за рахунок активізації своєї діяльності на внутрішньому і зовнішньому ринках з метою завоювання стійких ринкових позицій шляхом підвищення якості продукції і виробництва конкурентоспроможних виробів [9]. Автор підкреслює, що критерієм успішності ринкової активності підприємства є міцна позиція на ринку і високий рівень конкурентоспроможності.

Зарубіжні джерела не розрізняють понять «ділова активність» і «ринкова активність», а використовують єдиний термін "business activity". Для оцінки останньої застосовують численні інструменти і моделі, найбільш популярні з яких наведені вище.

Ми поділяємо думку А.М. Турило про те, що «Ринкова активність підприємства – це економічна категорія, яка характеризує економічну діяльність підприємства, діє і оцінюється з позиції його взаємодії із зовнішнім середовищем і проявляється через зміну інтенсивності такого виду діяльності у часі». [8]. Тобто ринкова активність відображає ступінь інтенсивності і ефективності діяльності суб'єкта господарювання на різних видах ринків, де цей суб'єкт функціонує.

На нашу думку, ринкова активність підприємства характеризується успішністю, ефективністю та інтенсивністю його діяльності на різних ринках. В результаті вдалої ринкової активності підприємства, воно забезпечується надійними та стабільними прибутками для власників і нарощуванням вартості чистих активів, а також має стійку позицію на ринку і значний потенціал для її зростання в майбутньому.

Як зазначає М.М. Якуба, Ринкова активність підприємства характеризує підприємство на ринку та його імідж для споживачів та конкурентів [6].

Аналіз, оцінка і моніторинг ринкової активності має надзвичайно актуальне значення для підприємств реального сектора економіки, особливо для підприємств корпоративного типу, оскільки ці підприємства, порівняно з іншими організаційно-правовими формами, мають потенційну можливість здійснювати свою діяльність не на одному, а на декількох ринках і тим самим диверсифікувати свої доходи і прибутки. Крім того, оцінка і аналіз діяльності підприємства під кутом зору ринкової активності дозволяє:

- оцінити ступінь ефективності діяльності на кожному сегменті ринку;
- розробити ключові аналітичні показники для оцінки ефективності діяльності на різних ринках;
- встановити центри відповідальності за діяльність на відповідному сегменті;
- швидко адаптуватися до змін в регулюванні відповідного ринку;
- оцінити ступінь охоплення кожного виду і сегменту ринку;
- обрати стратегію і тактику діяльності на ринку відповідно до його специфіки.

Оскільки ринкова активність підприємства є доволі широким і ємним поняттям, для підвищення достовірності і об'єктивності її оцінки, необхідно провести класифікацію ринкової активності і розмежувати окремі її форми. На нашу думку, класифікацію ринкової активності підприємства можна проводити за наступними класифікаційними ознаками:

- 1) За типом ринків, на яких функціонує підприємство;
- 2) За видом діяльності, яка здійснюється на кожному з ринків.

Стосовно першої класифікаційної ознаки, то зазначимо, що економічна теорія пропонує багатокритеріальну класифікацію різних видів ринків. Виходячи з цілей нашого дослідження, оцінити активність підприємства на різних ринках можна виходячи з класифікації ринків за економічним призначенням об'єктів купівлі-продажу [10]. За цим критерієм (призначення об'єктів купівлі-продажу) ринкова активність підприємства розподіляється на:

- 1) активність на ринку товарів та послуг;
- 2) активність на фінансовому ринку, в тому числі:

- активність на ринку капіталів;
- активність на ринку грошей.

Якщо сегментувати фінансовий ринок з точки зору об'єктів купівлі-продажу, то ринкова активність на фінансовому ринку може бути представлена на таких сегментах:

- активність на валютному ринку;
- активність на кредитному ринку;
- активність на ринку цінних паперів;
- активність на ринку фінансових послуг;

3) активність на ринку факторів виробництва (ресурсів), в тому числі:

- ринку природних ресурсів, в т.ч. землекористування;
- ринку нерухомості;
- ринку праці;
- ринку капіталу.

4) активність на інноваційному ринку (ринку інтелектуальних продуктів, технологій тощо).

З наведеної класифікації можна спостерігати дублювання деяких видів діяльності в різних типах ринків. Так, ринок капіталу, як визначає класична економічна теорія [10], є ринком факторів виробництва, оскільки з макроекономічної точки зору капітал разом із землею (природними ресурсами), працею і підприємницькою здібністю є головним фактором виробництва. Але в той же час ринок капіталу є складовою частиною фінансового ринку, оскільки діяльність, пов'язана з формуванням і поверненням капіталу, є фінансовою діяльністю і передбачає використання фінансових інструментів.

Ринок капіталу – це ринок, що призначений для довгострокового інвестування коштів в основний капітал; на цьому ринку здійснюються операції купівлі-продажу фінансових інструментів з терміном обертання більше одного року. Такі фінансові активи менш ліквідні, їм властивий найбільший рівень фінансового ризику і відносно високий рівень доходності [11].

Якщо підприємство залучає фінансовий капітал у будь-якій формі для створення підприємства, розширення діяльності, оновлення виробництва, реструктуризації, санації, то ці операції варто класифікувати як активність на ринку капіталу як фактору виробництва. Якщо ж залучається банківський кредит для здійснення поточної діяльності, потреба в якому зумовлена сезонним фактором або касовим розривом, то ці операції варто віднести до операцій на фінансовому (а саме, кредитному) ринку.

Ринок фінансових послуг є вагомою складовою фінансового ринку. На ньому представлені послуги інвестиційних фондів і компаній, страхові послуги, послуги факторингу, форфейтингу, послуги приватних пенсійних фондів, тобто послуги, які пов'язані із застосуванням специфічних фінансових операцій. Разом з цим, цей ринок як ринок послуг, можна вважати складовою ринку товарів і послуг. Але оскільки класифікація ринкової активності нами складається для підприємств реального

сектора економіки, то ринок фінансових послуг розглядається нами як складова фінансового ринку.

Наступна класифікаційна ознака ринкової активності підприємства пов'язана з видами діяльності відповідно до міжнародних стандартів обліку і звітності. Відповідно до цього критерію, ринкову активність можна поділити на такі види:

- активність у здійсненні операційної діяльності;
- активність у здійсненні інвестиційної діяльності;
- активність у здійсненні фінансової діяльності.

Запропоновані критерії класифікації ринкової активності є тісно пов'язаними між собою і взаємодоповнюють один одного. Для окремих категорій підприємств, діяльність яких є недостатньо диверсифікованою, навіть взаємозамінними. Відображення взаємозв'язку між типами ринків і видами діяльності підприємства реального сектора економіки можна відобразити у вигляді наступної таблиці, складеної у формі матриці (табл. 1).

Зазначимо, що перелік форм ринкової активності за кожним видом діяльності і типом ринку є невичерпним і може бути доповненим в залежності від специфіки господарських операцій конкретного підприємства.

Витрати на навчання персоналу і підвищення його кваліфікації за своєю економічною сутністю являються інвестиціями в нарощування трудового потенціалу, інтелектуального капіталу, що має на меті підвищення продуктивності праці, зростання конкурентоспроможності підприємства, інноваційної активності і, як результат, зростання прибутків і ринкової вартості. Але відповідно до стандартів обліку, ці витрати відносяться до операційної діяльності, як і витрати на соціальний пакет для персоналу.

З наведеної таблиці наочно видно, що операційна діяльність підприємства може бути представлена на всіх виділених нами видах ринків. Вважаємо, що чим більшим є ступінь диверсифікації операційної діяльності, тим більше адаптованим є підприємство до змін зовнішнього середовища. Але водночас, тим більше засобів управління і контролю має бути задіяне.

Інвестиційна діяльність підприємства представлена на фінансовому і ресурсному ринках, а також на ринку технологій і інновацій, який ми виділили окремо, зважаючи на велике значення інноваційного фактору в успішному функціонуванні підприємства.

Фінансова діяльність підприємства представлена на ринку капіталу як складовою ринку факторів виробництва і на інших сегментах фінансового ринку. За переліком операцій вона є найменш диверсифікованою. Але ця діяльність має надзвичайно важливе значення і чинить значний вплив на операційну і інвестиційну діяльність. По-перше, в напрямку забезпечення фінансовими ресурсами, по-

друге, в напрямку впливу на кінцевий результат діяльності підприємства.

Оцінку, аналіз і моніторинг ринкової активності підприємства за запропонованою матрицею форм ринкової активності можна проводити як у кількісних, так і у якісних параметрах.

Якісний аналіз ринкової активності підприємства характеризуватиме ступінь інтенсивності охоплення різних видів ринків і ступінь активності у використанні відповідних інструментів кожного типу ринку.

Кількісний аналіз ринкової активності підприємства має відображати такі характеристики:

- інтенсивність активності на ринку: збільшення обсягів продажу, розширення асортименту продукції, частота оновлення асортименту, технології, надання супутніх послуг, активна рекламна кампанія тощо, використання фінансових послуг (облік векселів, факторинг) тощо;
- результативність цієї активності на ринку: зростання прибутковості, підвищення продуктивності праці, зростання ефективності використання задіяних ресурсів тощо.

Таблиця 1. Матриця форм ринкової активності підприємства

Тип ринку/Вид діяльності	Операційна	Інвестиційна	Фінансова
Ринок товарів і послуг	Придбання сировини, матеріалів, комплектуючих, товарів продаж готової продукції транспортування, комунікації, замовлення і надання послуг (юридичні, аудиторські, консалтингові тощо, соціальні послуги для персоналу)		
Інноваційний ринок	Реалізація нових видів продукції та послуг (продуктових інновацій), придбання і замовлення нових видів товарів і послуг	Придбання і реалізація ліцензій, патентів, нових технологій, торгових марок, новітнього програмного забезпечення	
Ринок факторів виробництва	Операційна оренда, основних засобів, добір персоналу, навчання персоналу	Фінансовий лізинг основних засобів, концесія, придбання і реалізація основних засобів, земельних ділянок, майнових комплексів	Залучення довгострокових кредитів банків, емісія акцій, емісія облігацій
Фінансовий ринок	Валюто обмінні операції, страхування, облік векселів, розрахунки за допомогою документарних акредитивів, інкасо, факторингові	Придбання і реалізація фінансових активів (інвестиційних сертифікатів), цінних паперів, корпоративних прав	Залучення короткострокових кредитів банків, виплата дивідендів, процентів, викуп акцій

В залежності від стратегії і тактики діяльності підприємства в певний момент часу перевага може бути надана як безпосередньо активності, незважаючи на результативність; так і результативності, навіть якщо заради неї необхідно звзити сфери діяльності на ринках.

Методичний апарат оцінки ринкової активності підприємства як правило представлений показниками оцінки корпоративних прав, або не виділений як такий взагалі (якщо автори ототожнюють поняття ділової і ринкової активності). Запропонуємо розподіл показників оцінки ринкової активності відповідно до розробленої класифікації.

Так, операційна діяльність підприємства реального сектору економіки здійснюється переважно на ринку товарів і послуг. Основними показниками ринкової активності на цьому ринку є:

1) показники ділової активності [12], до яких в навчальній літературі прийнято відносити пока-

зники використання оборотних активів та моделі економічного зростання. Більшість вказаних показників належить до сфери операційної діяльності і відображає функціонування підприємства на ринку товарів і послуг;

2) показники динаміки операційних доходів підприємства (ці показники відображають інтенсивність освоєння ринку без урахування результативності);

3) показники рентабельності підприємства, які відображають ефективність його функціонування на ринку товарів та послуг. Перш за все це коефіцієнти рентабельності продажу, рентабельності продукції.

Операції на фінансовому ринку, що відносяться до операційної діяльності, мають обслуговуючий характер, і спрямовані на оптимізацію розрахунків між продавцями і покупцями товарів і послуг. Тому результати цієї активності проя-

вляються у скороченні термінів розрахунків між контрагентами, що відображається у показниках ліквідності і платоспроможності, тривалості фінансового циклу, оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості тощо.

Операційна діяльність підприємства на ринку факторів виробництва відображається у складі операційних доходів і витрат і також може бути оцінена за показниками динаміки доходів і показниками рентабельності продукції і послуг.

Інвестиційна діяльність здійснюється як на ринку факторів виробництва (реалізація інвестиційних проектів щодо реальних інвестицій), так і на фінансовому ринку (купівля акцій і облігацій – фондовий ринок, отримання дивідендів – ринок капіталів, розміщення депозитів – грошово-кредитний ринок), і на інноваційному ринку (реалізація інноваційних проектів).

Показники ринкової активності реальних інвестицій можна поділити на дві групи:

- 1) показники активності інвестиційної діяльності:
  - динаміка основних засобів і незавершених капітальних вкладень за первісною вартістю;
  - динаміка нематеріальних активів за первісною вартістю;

— динаміка грошових потоків від придбання і реалізації необоротних активів.

2) показники ефективності інвестицій:

- показники ефективності використання основних засобів: фондвіддача, фондомісткість;
- показники оцінки окремих інвестиційних проектів (NPV, IRR, PI тощо), а також окремі показники рентабельності: рентабельність виробництва, рентабельність активів, рентабельність інвестованого капіталу. Два останні коефіцієнти характеризують ефективність загального інвестування у підприємство.

Показники ринкової активності фінансових інвестицій можна поділити на такі групи:

1) коефіцієнти, що характеризують вартість цінних паперів [13]: балансова вартість однієї простої акції в обігу, відношення ринкової і балансової вартості однієї акції в обігу (коефіцієнт котирування), коефіцієнт чистого прибутку на одну просту акцію в обігу, відношення ринкової ціни до чистого прибутку на акцію (коефіцієнт курс/прибуток);

2) коефіцієнти, що характеризують ліквідність цінних паперів [13]: коефіцієнт ліквідності простих акцій в обігу, коефіцієнт співвідношення цін пропозиції і попиту на прості акції в обігу.

Таблиця 2. Матриця показників ринкової активності підприємства

Тип ринку/Вид діяльності	Операційна	Інвестиційна	Фінансова
Ринок товарів і послуг	Показники оборотності оборотних активів, моделі економічного зростання, динаміка операційних доходів, рентабельність продажу, продукції (в цілому і за видами)		
Інноваційний ринок	Частка інноваційної продукції в обсязі продажу, прибутковість інноваційної продукції	Показники активності інноваційної діяльності, показники ефективності інновацій	
Ринок факторів виробництва	Динаміка орендних операцій, рентабельність послуг, продуктивність праці, плинність кадрів, постійність кадрів, коефіцієнт випередження	Динаміка необоротних активів за видами, фондвіддача, фондомісткість, показники ефективності інвестицій (NPV, IRR, PI, PBP)	Динаміка статутного і додаткового капіталу, довгострокових кредитів, рентабельність акціонерного капіталу, балансовий курс акцій, забезпеченість акціонерного капіталу чистими активами
Фінансовий ринок	Показники ліквідності і платоспроможності, тривалість фінансового циклу, оборотність дебіторської і кредиторської заборгованості	Показники вартості цінних паперів, показники ліквідності цінних паперів, рентабельність фінансових інвестицій	Динаміка короткострокових кредитів, ефект фінансового левериджу

3) коефіцієнти, що характеризують ефективність фінансових інвестицій [5]: відношення дивіденду на акцію до її номінальної вартості (номінальна чи оголошена норма дивіденду), відношення дивіденду на акцію до її ринкової ва-

рті фактична (поточна) норма дивіденду, коефіцієнт сукупної доходності акцій, коефіцієнт дивідендних виплат, співвідношення чистого прибутку і дивідендів за привілейованими акціями (коефіцієнт покриття дивідендів за привілейова-

ними акціями, коефіцієнт співвідношення ринкової ціни і сукупного доходу однієї простої акції в обігу).

Фінансова діяльність підприємства здійснюється на фінансовому ринку і ринку факторів виробництва. Показниками ринкової активності підприємства на цих ринках є:

1) показники активності фінансової діяльності з точки зору активності на фінансовому ринку, в т.ч. на ринку капіталу:

— динаміка питомої ваги кредитних ресурсів у складі загального капіталу підприємства (можливе розмежування на довгострокові і короткострокові кредити);

— динаміка питомої ваги капіталу, отриманого від емісії акцій у складі загального капіталу підприємства;

— динаміка питомої ваги капіталу, отриманого від емісії облігацій у складі загального капіталу підприємства;

— динаміка дивідендних і процентних виплат.

2) показники ефективності фінансової діяльності: рентабельність акціонерного капіталу, коефіцієнт забезпеченості акціонерного капіталу чистими активами, балансовий курс акцій, показник ефекту фінансового левериджу (пов'язує ефективність залучення позикового капіталу з ефективністю його використання).

Таким чином, можемо сформулювати матрицю показників ринкової активності підприємства (табл. 2). Вважаємо, що подібну матрицю можна складати, використовуючи іншу класифікацію типів ринку (за територіальною ознакою, за групами споживачів тощо) в залежності від специфіки діяльності і потреб підприємства.

Висновки

Таким чином, запропонована класифікація видів ринкової активності і систематизований відповідно класифікації перелік фінансових показників надасть змогу підприємствам реального сектору економіки здійснювати достовірну оцінку та ефективний моніторинг ринкової активності і завдяки цьому удосконалити управління своєю діяльністю.

Крім того, наведена матриця оцінки ринкової активності підприємства може бути обрана за основу при розробці стратегічних карт на основі системи збалансованих показників. Це дозволить контролювати діяльність підприємства, сигналізу-

ватиме про проблеми, що виникають, поєднувати стратегічне і оперативне управління, відображати основні фінансові і не фінансові результати діяльності підприємства.

Стійкість і стабільність підприємства забезпечується конкурентоздатністю продукції та ефективністю господарювання. Як відомо, ефективність діяльності в значній мірі залежить від наявності фондового потенціалу підприємства, рівня використовуваної техніки, технології, людського фактора, передового вітчизняного і зарубіжного досвіду.

Технічна політика в управлінні підприємством, його потенціалом, є найголовнішою складовою. Правильно розроблена технічна політика допоможе підприємству залишитися «на плаву» не лише у жорсткій конкурентній боротьбі, але й допоможе утримати підприємство під час кризи та економічної нестабільності в країні.

Планування технічної політики повинне базуватись на принципах: цілеспрямованості, високого наукового рівня, комплексності, безперервності у рамках існуючого потенціалу.

Напрямки та етапи розробки технічної політики мають свої особливості для різних підприємств. Це пов'язано з галузевими особливостями і специфікою конкретних виробничих процесів. Але в той же час у них багато загального, так чи інакше безперебійна та прибуткова робота будь-якого підприємства визначається спроможністю ефективно використовувати внутрішні можливості підприємства, його потенціал, що являється метою технічної політики. Технічна політика включає у себе комплекс різноманітних заходів для розробки ефективної діяльності підприємств та посилення конкурентних переваг.

Для підприємств, в епоху глобалізації, викає проблема загострення конкуренції на світовому ринку. Міжнародна конкурентоспроможність перетворилась на одне з найскладніших явищ сучасного економічного життя та стала за останні десятиліття однією з найважливіших проблем економічної науки і практики. Тому сьогодні для українських підприємств, коли розвиток науки і техніки йде швидким темпами, є важливим відслідковувати та впроваджувати нові, більш ефективні заходи з розвитку потенціалу і підприємств, бо це суттєво впливає на економіку нашої держави.

Список літератури:

1. Емельянов В.А. Рыночная активность предприятия / Емельянов В.А., Беяцкий, Н.П., Достанко П.А. – М. : Наука, 2005. – 190 с.
2. Фінансовий аналіз / [Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю.]; за ред. М.Д. Білик, – К. : КНЕУ, 2005. – 836 с.
3. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова – 2-ге вид. – К. : Знання, 2005. – 456 с.

4. Заїкіна О.О. Роль показників ділової активності в оцінці управління підприємством / О.О. Заїкіна // Харчова промисловість. – 2008. – №7. – С. 144 – 148.
5. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / О.О. Шеремет. – К. : Кондор, 2005. – 196 с.
6. Якуба М.М. Проблеми оцінки ринкової активності промислових підприємств у сучасних умовах / М.М. Якуба // Науковий вісник. – 2004. – вип. 14.2. – С. 4.
7. Котенок Г.М. Виявлення переваг та недоліків методів оцінки фінансового стану підприємства / Г.М. Котенок // Науково-технічний збірник. – 2008. – № 23. – С. 208.
8. Турило А.М. Визначення критерію розмежування категорій «Ділова активність підприємства» і «Ринкова активність підприємства» / Турило А.М., Зінченко О.А., Вчерашня І.С. // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – №1. – С. 82 – 85.
9. Кузнецова И.М. Анализ рыночной активности промышленного предприятия / И.М. Кузнецова. – Краснодар: Экоинвест, 2006. – 151 с.
10. Ажнюк М.О. Основи економічної теорії : навч. посіб. / Ажнюк М.О., Передрій О.С. – К. : Знання, 2008. – 365 с.
11. Еш С.М. Фінансовий ринок: навч. посіб. 2-ге вид. / С.М. Еш. – К.: ЦУЛ, 2011. – 528 с.
12. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник / Є.В. Мних. – К. : Знання, 2011. – 630 с.
13. Ковальчук Т.М. Фінансовий аналіз у системі управління реальними інвестиціями: монографія / Т.М. Ковальчук, А.І. Вергун; МОНМС України, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці: Рута, 2011. – 246 с.

Надано до редакції 28.12.2013

Багацька Катерина Володимирівна / Kateryna V. Bagatska
kbagatskaya@gmail.com

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Підходи до оцінки ринкової активності підприємств реального сектора економіки [Електронний ресурс] / К.В. Багацька // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 1 (11). – С. 50-56. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n1.html>